

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНИМ
КОМПЛЕКСОМ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Державно-управлінські студії № 6, 2019

УДК 351.72:69.003

Шведун Вікторія Олександрівна,

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та підприємництва, факультет програмної інженерії та бізнесу, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, orcid.org/0000-0002-5170-4222

Дакал Алла Василівна

доктор наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, ORCID: 0000-0003-3221-353X

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНИМ
КОМПЛЕКСОМ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ

V. SHVEDUN,

Doctor of Science in Public Administration, Full Professor, Professor of the Department of Public Administration and Entrepreneurship, Faculty of Program Engineering and Business, National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"

A. DAKAL,

D.Sc. of Public Administration, Associate Professor Department of Public Administration Educational-Scientific Institute of International Relations and Social Sciences Private higher education institution "Interregional Academy of Personnel Management"

**PUBLIC ADMINISTRATION OF THE INVESTMENT AND
CONSTRUCTION COMPLEX: CURRENT CONDITION AND
DEVELOPMENT PROSPECTS**

Анотація. У статті досліджено сучасний стан та перспективи розвитку державного управління інвестиційно-будівельним комплексом. Зокрема, охарактеризовано варіанти розвитку державного управління інвестиційно-будівельним комплексом: інвестиційно-галузевий, територіально-

галузевий, інвестиційно-територіальний та комбінований. Виокремлено рівні державного управління інвестиційно-будівельним комплексом: управлінський рівень, корпоративний рівень, рівень підприємства. Визначено підсистеми системної моделі державного управління інвестиційно-будівельним комплексом: підсистема управління, підсистема адаптації, підсистема контролю надходжень до інвестиційно-будівельного комплексу, підсистема виробництва, підсистема підтримки, підсистема контролю відсотків. Виділено засоби забезпечення управляючих впливів на інвестиційно-будівельний комплекс: науково-методичне та нормативно-методичне забезпечення функцій управління; підготовка кадрів управління структурою, що створюється з урахуванням специфіки вирішуваних завдань; підготовка підприємства і формальних учасників до впровадження і адаптації системи управління створеного комплексу; створення всередині комплексу відповідного економічного середовища.

Abstract. *The following options of development of public administration in the sphere of the investment and construction complex are described: investment and industrial, territorial and industrial, investment and territorial and combined ones. It was emphasized that combined version is the most optimal one and is characterized by high efficiency of investment projects, high and medium investment volumes, stabilization of situation and rational interaction of all participants into investment and construction complex. The combined version of public administration in the sphere of investment and construction complex ensures its development in territorial, investment and sectoral areas. The following levels of public administration in the sphere of investment and construction complex are highlighted: management level, corporate level, enterprise level. The following subsystems of the system model of public administration in the sphere of investment and construction complex are defined: management subsystem, adaptation subsystem, subsystem of controlling revenues to the investment and construction complex, production subsystem, support subsystem, subsystem of interest controlling. The following means to ensure control effects on the investment and construction complex are allocated: scientific, methodological and regulatory-methodological support of management functions; management training; preparation of the enterprise and formal participants for implementation and adaptation of the management system of the established complex; creation of an appropriate economic environment within the complex.*

Ключові слова: державне управління, інвестиційно-будівельний комплекс, управляючі впливи, системна модель державного управління.

Keywords: public administration, investment and construction complex, management impacts, system model of public administration.

Постановка наукової проблеми. Відносна молодість української науки державного управління актуалізує дослідження фундаментальних основ і витоків основних державно-управлінських категорій [6, с. 275], зокрема й щодо державного регулювання економіки та її складових. Так, серед "білих плям"

нашої науки є й дослідження ролі держави в інвестиційно-будівельній діяльності, яка в нинішніх умовах відійшла на другий план. Якщо раніше держава успішно поєднувала функції замовника, інвестора, забудовника, а іноді і споживача будівельної продукції, тепер на передній план виходять інтереси приватних інвесторів. Відсутність у будівельних підприємств державних замовлень змушує їх вести боротьбу за споживача. Для залучення покупця будівельні підприємства змушені підвищувати якість продукції, але відсутність державної підтримки призвела до того, що наразі присутня висока ступінь зносу основних фондів більшості будівельних підприємств. Відсутність загального інформаційного поля призводить до того, що будівельні підприємства не можуть знайти «свого» інвестора. Регіональні органи влади не в змозі приділяти увагу розвитку будівельної галузі в потрібному обсязі. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких було започатковано розв'язання проблеми. Питання державного управління у сфері інвестиційно-будівельного комплексу підлягали дослідженню з боку багатьох вітчизняних і закордонних вчених, зокрема, таких, як: О. Є. Кузьмін, С.В. Князь [1], Т. В. Майорова [2], П. П. Микитюк [4] та ін.

Однак необхідно зазначити, що дослідження у сфері інвестиційно-будівельного комплексу, що стосуються державного управління, все ще потребують подальшого розвитку.

Мета статті. Відповідно, метою даної роботи є дослідження сучасного стану та перспектив розвитку державного управління інвестиційно-будівельним комплексом.

Необхідність досягнення поставленої мети передбачає постановку та вирішення таких відповідних завдань:

- охарактеризувати варіанти розвитку державного управління інвестиційно-будівельним комплексом;
- виокремити рівні державного управління інвестиційно-будівельним комплексом;
- визначити підсистеми системної моделі державного управління інвестиційно-будівельним комплексом;
- виділити засоби забезпечення управляючих впливів на інвестиційно-будівельний комплекс.

Виклад основного матеріалу. Зіткнення інтересів основних учасників інвестиційно-будівельного процесу обумовлюють розвиток державного управління інвестиційно-будівельним комплексом за чотирма основними варіантами.

Інвестиційно-галузевий варіант. В основі розвитку інвестиційно-будівельного комплексу лежить галузевий аспект. Варіант характеризується стійким взаємозв'язком приватного інвестора і підприємств комплексу, інтереси яких виходять на перший план. Розвиток відбувається на рівні організаційно-економічних перерозподілів в горизонтальному напрямку. Прагненню

власників приватного капіталу вкладати кошти в будівельне виробництво перешкоджає відсутність у регіоні ефективно діючого інформаційного поля, а також підтримки регіональних органів влади. Це часто не дозволяє інвестору ефективно взаємодіяти з будівельним підприємством. Наслідком цього стають низькі обсяги інвестицій і потреба в раціональних варіантах взаємодії зі структурами влади [2; 4].

Територіально-галузевий варіант. Стабілізація ситуації відбувається за рахунок стійкого взаємозв'язку між територіальними структурами влади і підприємствами будівельного комплексу. Розвиток відбувається зверху вниз. Пріоритетним є підвищення інвестиційного потенціалу інвестиційно-будівельного комплексу, а отже, і регіону. Основна маса інвестицій проходить через органи влади, які беруть на себе функції їх перерозподілу, розробляючи і реалізуючи інвестиційні програми і проекти. Відрізняється високими обсягами державних інвестицій, але вимагає залучення і приватних інвесторів.

Інвестиційно-територіальний варіант характеризується стабілізацією ситуації за рахунок стійкого взаємозв'язку між структурами влади і приватними інвесторами (спільні фонди, агентства, асоціації, спілки). Прагнення органів влади підвищити інвестиційну привабливість регіону зустрічає відгук у приватних інвесторів, охочих з вигодою розмістити кошти. Ефективність взаємодії досягається застосуванням заставних-гарантійного механізму забезпечення прав інвесторів. Варіант відрізняється середніми обсягами інвестицій. Відсутні раціональні методи взаємодії з підприємствами інвестиційно-будівельного комплексу.

Кожен з вищевказаних варіантів не враховує інтереси трьох сторін інвестиційно-будівельної діяльності, які враховані в четвертому варіанті – комбінованому.

Комбінований варіант поєднує властивості трьох попередніх варіантів і характеризується високою ефективністю інвестиційних проектів. Відрізняється високими і середніми обсягами інвестицій, стабілізацією ситуації та раціональною взаємодією всіх учасників інвестиційно-будівельного комплексу. Розвиток йде по територіальному, інвестиційному та галузевому напрямкам. Управління комплексом здійснюється на трьох рівнях, що представляють собою ієрархічну структуру системи управління [1; 7].

Зокрема, «Управлінський рівень», в який входять міністерства, департаменти, центри розвитку, відповідає за територіальний розвиток регіону. «Корпоративний рівень» – середній рівень ієрархії управління. У нього входять асоціації, фонди, союзи, корпорації, холдинги. Виконує координаційні, комунікаційні функції, забезпечує рух грошових та інформаційних потоків. Підтримує інвестиційну складову розвитку інвестиційно-будівельного комплексу. «Рівень підприємства» представлено організаціями інвестиційно-будівельного комплексу, кожне з яких зайнято рішенням локальних задач, що в сукупності забезпечує галузевий напрям розвитку комплексу [3; 5].

Розвиток інвестиційно-будівельного комплексу з комбінованого варіанту крім економічного дозволяє досягти низку додаткових ефектів, які не забезпечує жоден з попередніх варіантів. Це, в першу чергу, – високий соціальний ефект, що полягає в оздоровленні території, створенні нових робочих місць, забезпеченні населення житлом. Природоохоронний ефект – наслідок застосування нової техніки і технології. Підсумок – підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Залучення більшої кількості учасників в інвестиційно-будівельну діяльність дозволяє комплексу розвиватися за принципом емерджентності, а, відповідно, забезпечити інтегральний ефект.

Комбінований варіант розвитку комплексу кращий, оскільки в ньому досягнення максимальної віддачі обумовлено формуванням ефективної системи управління діяльністю і розвитком учасників інвестиційно-будівельного процесу.

Ефективне управління будівництвом або окремим підприємством галузі передбачає створення системи, що впливає на керований об'єкт і передбачає створення організаційної структури, яка враховує інтереси всіх учасників виробництва.

Управління полягає у впливі керуючої системи (суб'єкта управління) на керовану (об'єкт управління), між якими існує прямий зв'язок і зворотний зв'язок. Зокрема, під прямим зв'язком слід розуміти потік керуючої інформації (управлінський вплив), а під зворотним зв'язком – потік інформації про стан об'єкта управління.

З точки зору управління інвестиційно-будівельний комплекс представляє собою систему, що складається з технічних, економічних і соціальних, організаційно пов'язаних між собою елементів. Він поділяється на дві великі підсистеми – керовану (об'єкт управління) і керуючу (суб'єкт управління), які пов'язані інформаційними каналами. Керована підсистема – це внутрішня структура будівельного виробництва, яка, в свою чергу, являє собою єдність технічних, технологічних, організаційних, економічних елементів і зв'язків між ними.

Керуючою підсистемою в даному випадку є організаційна структура управління інвестиційно-будівельною діяльністю. Керованою підсистемою є підприємство або група підприємств інвестиційно-будівельного комплексу, об'єднаних за будь-якою ознакою [2; 3].

Згідно системної моделі організації можна виділити шість основних підсистем, необхідних для виживання і розвитку відкритої системи. Для інвестиційно-будівельного комплексу ця модель буде виглядати наступним чином:

- підсистема управління, що є органом, що формулює цілі, плани і засоби контролю. Вона відображає роль керівників виконавчого рівня і є представником групи суб'єктів органів державної влади;

- підсистема адаптації, що відстежує економічну обстановку. Ця підсистема забезпечує також відповідність будівельної продукції мінливій ситуації на ринку, а отже, виживання (інформаційні, консалтингові, аналітичні центри);

- підсистема контролю надходжень до інвестиційно-будівельного комплексу контролює приплив ресурсів. До функцій цієї підсистеми відносяться навчання і підвищення кваліфікації кадрів, забезпечення будівельного виробництва сировиною (навчальні центри, ЗВО, джерела сировини, підприємства, що виробляють будівельні матеріали);

- підсистема виробництва –перетворює те, що надходить в інвестиційно-будівельного комплексу, в будівельну продукцію. Цю функцію виконують будівельно-монтажні організації;

- підсистема контролю відтоків – пов'язана з розподілом будівельної продукції (маркетингові групи на будівельних підприємствах, агентства підтримки бізнесу, органи управління – ініціатори проектів);

- підсистема підтримки – намагається забезпечити ефективну спільну роботу інших підсистем: вона підтримує рівновагу в комплексі, координуючи всі дії. Це різні агентства і центри підтримки інвестицій [1–3].

Засобами забезпечення управляючих впливів на інвестиційно-будівельний комплекс виступають:

- науково-методичне та нормативно-методичне забезпечення функцій управління;

- підготовка кадрів управління структурою, що створюється з урахуванням специфіки вирішуваних завдань;

- підготовка підприємства і формальних учасників до впровадження і адаптації системи управління створеного комплексу;

- створення всередині комплексу відповідного економічного середовища [2; 5].

Однією з основних проблем ефективного управління інвестиційно-будівельною діяльністю є відсутність в єдиного інформаційного поля. Необхідно формування всередині системи управління інвестиційно-будівельним комплексом інформаційної системи, що відкриває доступ до інформаційних ресурсів будь-якому учаснику інвестиційно-будівельного комплексу.

При управлінні інвестиційно-будівельним комплексом необхідно домагатися максимальної відповідності об'єкта і суб'єкта управління і, як наслідок, підвищення ефективності будівельного виробництва, збільшення введення в експлуатацію будівельних об'єктів і потужностей, а отже, і поліпшення соціального становища населення.

Основне завдання регіональних органів управління функціонуванням інвестиційно-будівельного комплексу в сучасних умовах – створення режиму найбільшого сприяння процесу формування, розвитку і функціонування

регіональних будівельних ринків, в тому числі ринку нерухомості, заснованих на обліку як загальнодержавного господарського права, так і всієї сукупності регіональних особливостей (демографічних, соціальних, економічних і екологічних).

Висновки. Таким чином, у результаті проведення даного дослідження було отримано такі висновки.

1. Охарактеризовано варіанти розвитку державного управління інвестиційно-будівельним комплексом: інвестиційно-галузевий, територіально-галузевий, інвестиційно-територіальний та комбінований. Підкреслено, що комбінований варіант є найоптимальнішим та характеризується високою ефективністю інвестиційних проєктів, відрізняється високими і середніми обсягами інвестицій, стабілізацією ситуації та раціональною взаємодією всіх учасників інвестиційно-будівельного комплексу. Комбінований варіант державного управління інвестиційно-будівельним комплексом забезпечує його розвиток по територіальному, інвестиційному та галузевому напрямкам.

2. Виокремлено рівні державного управління інвестиційно-будівельним комплексом: управлінський рівень, корпоративний рівень, рівень підприємства.

3. Визначено підсистеми системної моделі державного управління інвестиційно-будівельним комплексом: підсистема управління, підсистема адаптації, підсистема контролю надходжень до інвестиційно-будівельного комплексу, підсистема виробництва, підсистема підтримки, підсистема контролю відсотків.

4. Виділено засоби забезпечення управляючих впливів на інвестиційно-будівельний комплекс: науково-методичне та нормативно-методичне забезпечення функцій управління; підготовка кадрів управління структурою, що створюється з урахуванням специфіки вирішуваних завдань; підготовка підприємства і формальних учасників до впровадження і адаптації системи управління створеного комплексу; створення всередині комплексу відповідного економічного середовища.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О. Є., Князь С. В. Регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Фінанси України, 2002. № 3 (76). С. 97–108.

2. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2004. 376 с.

3. Матвієнко П. В. Покращення інвестиційного клімату – пріоритетне завдання державного управління. Інвестиції: практика та досвід. 2007. № 1. С. 10.

4. Микитюк П. П. Процедури інвестиційно-інноваційного аналізу на підприємствах будівельної галузі. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2009. № 3. С. 105–111.

5. Омелянович А. Р. Інвестування : монографія. Київ : КНЕУ, 2012. 412 с.

6. Радченко О. В. Антропологічна природа ціннісної системи суспільства. *Теорія та практика державного управління*: Зб. наук. пр. 2008. Вип. 2 (21). С. 275 – 282.

7. Blayse, A.M. and Manley, K. (2004). Key influences on construction innovation, *Construction Innovation*, 4, 143–154.

8. Seaden, G. and Manseau, A. (2001), Public policy and construction innovation, *Building Research & Information*, 29.3, pp. 182–196.

References

1. Kuzmin, O.Ye. and Kniaz S.V. (2002). Regulyuvannya investycijnoyi diyalnosti v Ukraini [Regulation of investment activity in Ukraine], *Finansy Ukrainy*, 3 (76), pp. 97–108. [In Ukrainian].

2. Majorova, T.V. (2004). Investycijna diyalnist: navch. posibnyk [Investment activity : manual]. Kyiv : CzUL, 376 p. [In Ukrainian].

3. Matviyenko, P.V. (2007). Pokrashhennya investycijnogo klimatu – priorityetne zavdannya derzhavnogo upravlinnya [Improving of investment climate is a priority of public administration], *Investyciyi: praktyka ta dosvid*, 1, 10. [In Ukrainian].

4. Mykytyuk, P.P. (2009). Procedury investycijno-innovacijnogo analizu na pidpryyemstvax budivelnoyi galuzi [Procedures for investment-innovation analysis at construction industry enterprises], *Visnyk Ternopil'skogo nacionalnogo ekonomichnogo universytetu*, 105–111. [In Ukrainian].

5. Omelyanovych, A.R. (2012). Investuvannya : monografiya [Investment : monograph]. Kyiv : KNEU, 412 p. [In Ukrainian].

6. Radchenko O. V. (2008). Antropolohichna pryroda tsinnisnoyi systemy suspil'stva [Anthropological nature of the value system of society]. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*:. Vol. 2 (21). Pp. 275 - 282.

7. Blayse, A.M. and Manley, K. (2004). Key influences on construction innovation, *Construction Innovation*, 4, 143–154.

8. Seaden, G. and Manseau, A. (2001), Public policy and construction innovation, *Building Research & Information*, 29.3, pp. 182–196.